

SB11 - Soesterberg

Beschrijving

De ontwikkeling van de kern Soesterberg hangt nauw samen met de aanleg van de Amersfoortseweg in de zeventiende eeuw en de ontwikkeling van de nabijgelegen vliegbasis in de twintigste eeuw. De vakkenstructuur langs de Amersfoortseweg was leidend voor de orthogonale ruimtelijke opzet van het dorp.

Soesterberg ontstond op de kruising van de Amersfoortseweg en de oude postweg van Arnhem naar Amsterdam (de huidige Postweg-Van der Griendtlaan-Generaal Winkelmanstraat). In 1837 kreeg het buurtschap bij koninklijk besluit de naam Soesterberg en rond dezelfde tijd is nabij het kruispunt van de Amersfoortseweg met de huidige Kerklaan een kerk gebouwd. In de tweede helft van de negentiende eeuw verrezen ook aan andere kruisingen van de Amersfoortseweg en de sorties gebouwen. Langs de huidige Postweg-Van der Griendtlaan-Generaal Winkelmanstraat (middenas vak 14) en Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg (sortie tussen vak 13 en 14) ontwikkelde zich lintbebouwing.

Na de Tweede Wereldoorlog is vak 14 en het oostelijk deel van vak 15 volledig gevuld met bebouwing. De lineaire opzet van de sorties en middenassen was leidend voor de stedenbouwkundige opzet. Lange assen zijn kenmerkend. Slechts langs de zuidwestelijke en zuidoostelijke rand van het dorp is van de rationele, orthogonale hoofdopzet afgeweken en zijn bouwblokken schuin gepositioneerd als meer geleidelijke overgang naar het buitengebied. Direct ten oosten van de Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg is een voorzieningenstrook met (van oorsprong) aan defensie gelieerde instellingen.

Vanwege steeds strenger wordende geluidseisen, was uitbreiding van Soesterberg vanaf de jaren zeventig van de twintigste eeuw alleen mogelijk in zuidoostelijke richting. Hier zijn achterterreinen van (voormalige) buitenplaatsen verkaveld ten behoeve van woonerfachtige woonbuurtjes.

Zeer bijzonder is de Amerikaanse wijk (Apollo / Gemini / Mercury) die gebouwd is voor Amerikaanse militairen die op de vliegbasis werkzaam waren en hun gezinnen. De wijk is in twee fasen gebouwd (1976 en 1986-1989). De stedenbouwkundige structuur en architectonische opzet en uitwerking van de woningen is geheel afgestemd op de Amerikaanse manier van leven. In Nederland is geen andere wijk bekend die volledig voor één bepaalde beroepsgroep van één bepaalde nationaliteit is ontworpen. De wijk was openbaar toegankelijk en niet voorzien van hekken of bewaking, zoals elders in de wereld gebruikelijk was.

Na de sluiting van de vliegbasis in 2008, konden delen van het bedrijventerrein in het noordelijk deel van Soesterberg worden omgevormd tot woongebied. Hiertoe werd een deel van het omgelegde tracé van de Amersfoortseweg verdiept, waarbij op de tunnelbak een park werd aangelegd. Een deel van de bedrijvigheid verhuisde naar een nieuw aangelegd bedrijventerrein in het uiterste zuidoostelijke puntje van de bebouwde kom van Soesterberg, ter plaatse van een voormalige tanktestbaan.

(Ruimtelijke) karakteristieken / analyse

- Rationele / orthogonale stedenbouwkundige opzet op basis van zeventiende-eeuwse vakkenstructuur, kenmerkende lange assen.
- Afleesbaarheid historische tracés Wegh der Weegen (Rademakerstraat-Banningstraat) en sorties (Sterrenbergweg-Versteeghlaan-Professor Lorentzlaan en Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg).
- Aanwezigheid kerk op kruising Rademakerstraat (Wegh der Weegen) en Kerklaan (middenas vak 15).
- Aanwezigheid historische lintbebouwing Rademakerstraat-Banningstraat (Wegh der Weegen), Postweg-Van der Griendtlaan-Generaal Winkelmanstraat (middenas vak 14) en Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg (sortie tussen vak 13 en 14).
- Aanwezigheid vooral kleinschalige, individuele bebouwing in de vooroorlogse gedeelten.
- Naoorlogse invulling van vak 14 en oostelijk deel vak 15 met voornamelijk seriematige woonbebouwing: laagbouw in het noordelijk deel, middelhoogbouw in het zuiden.

- Geleidelijke overgang naar het landschap middels schuin gepositioneerde bouwblokken langs de zuidwestelijke en zuidoostelijke rand van het dorp, afwijking van de orthogonale hoofdopzet.
- Aanwezigheid voorzieningenstrook oostzijde Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg met (van oorsprong) aan defensie gelieerde instellingen.
- Achterterreinen voormalige buitenplaatsen vanaf 1970 deels verkaveld ten behoeve van woonbuurten met woonerfachtige opzet (herbergzaamheid, 'menselijke maat').
- Aanwezigheid Amerikaanse wijk ten behoeve van Amerikaanse militairen en hun gezinnen, stedenbouwkundige structuur en architectonische opzet en uitwerking van woningen geheel afgestemd op de Amerikaanse manier van leven.
- Omvorming noordelijk deel dorp van woon-werkgebied naar woongebied vanaf 2008 (sluiting vliegbasis).
- Aanwezigheid bedrijventerrein ter plaatse van voormalige tanktestbaan in zuidoosten.

Waardering

Zeer hoge cultuurhistorische waarden

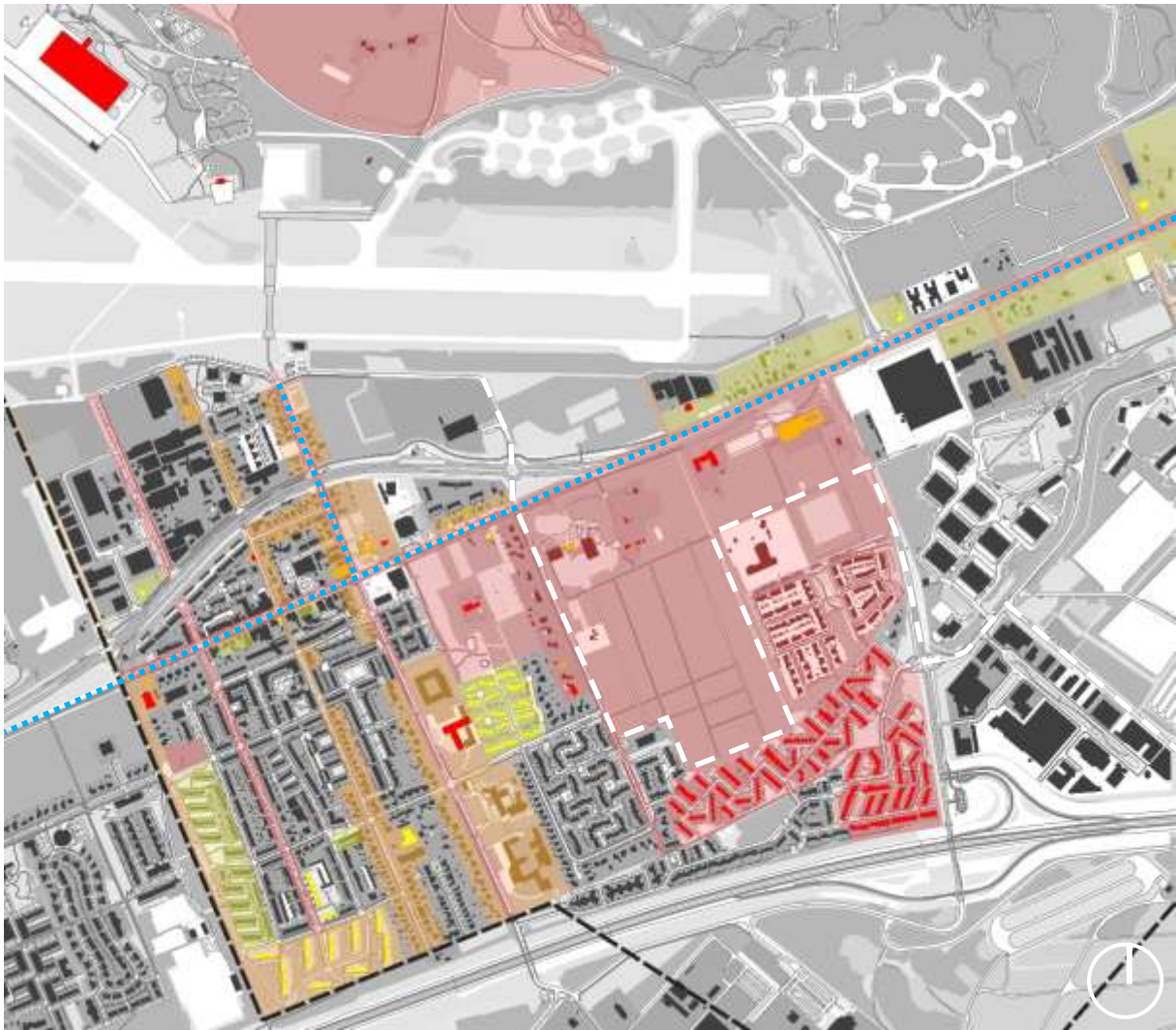
- Belang opzet van de Wegh der Weegen met vakkenstructuur en sorties voor de (stedenbouwkundige) ontwikkeling van Soesterberg.
- Afleesbaarheid tracés Wegh der Weegen (Rademakerstraat-Banningstraat) en sorties (Sterrenbergweg-Versteeghlaan-Professor Lorentzlaan en Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg).
- Belang militaire geschiedenis (onderdelen defensie en vliegbasis) voor de (stedenbouwkundige) ontwikkeling van Soesterberg.
- Nog aanwezige buitenplaatsen, villabebouwing Oude Tempellaan.
- Stedenbouwkundige en architectonische opzet Amerikaanse wijk.

Hoge cultuurhistorische waarden

- Afleesbaarheid Kerklaan (middenas vak 15), aanwezigheid kerk.
- Aanwezigheid historische lintbebouwing Banningstraat (Wegh der Weegen), Postweg-Van der Griendtlaan-Generaal Winkelmanstraat (middenas vak 14) en Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg (sortie tussen vak 13 en 14).
- Aanwezigheid voorzieningenstrook oostzijde Veldmaarschalk Montgomeryweg-Kampweg met (van oorsprong) aan defensie gelieerde instellingen.
- Stedenbouwkundige opzet met schuin gepositioneerde bouwblokken (middelhoogbouw in het bos) langs zuidoostelijke rand Soesterberg.

Positieve cultuurhistorische waarden

- Clusters met historische bebouwing Rademakerstraat (Wegh der Weegen).
- Voormalige buitenplaats / buitenhuis Klein Sterrenberg.
- Stedenbouwkundige opzet met schuin gepositioneerde bouwblokken (laagbouw) langs zuidwestelijke rand Soesterberg.
- Woonbuurtje Bloemheuvel vanwege consistente stedenbouwkundige opzet en landschappelijke aansluiting op de buitenplaats.

..... Historische routes (voor 1800)

Landschap / stedenbouw

- zeer hoge cultuurhistorische waarde
(beschermd dorpsgezicht of belangrijke
stedenbouwkundige / landschappelijke
structuur)
- hoge cultuurhistorische waarde
(beeldbepalend gebied)
- positieve cultuurhistorische waarde
(beeldondersteunend gebied)
- basiswaarde
(algemene kwaliteiten / karakteristieken
gebied)

Bouwkunst / architectuur

- zeer hoge cultuurhistorische waarde
(monument of potentieel monument)
- hoge cultuurhistorische waarde
(beeldbepalend gebouw / ensemble)
- positieve cultuurhistorische waarde
(beeldondersteunend gebouw /
ensemble)

Waarderingskaart Soesterberg (Gemeente Soest, bewerkt).